

Bemiddelingen voor asbestslachtoffers in de bouw

Waarom slagen er minder bemiddelingen in de bouw dan elders?

Inhoud:

Samenvatting 2

1. Achtergrond 3
2. Onderzoeksopzet 5
3. Onderzoeksresultaten 5
4. Discussie en aanbevelingen 7

Bijlage 1. Vier case-beschrijvingen 9

Bijlage 2. Tabellen 12

Bijlage 3. Opzet Fonds asbestschade bouw 13

Simone Aarendonk

Jan Warning

Instituut Asbestslachtoffers, Den Haag augustus 2020

m.m.v. Ruud Berkhout, Sociale Verzekeringsbank SVB

Samenvatting

In vergelijking met andere sectoren hebben asbestslachtoffers die gewerkt hebben in de bouw een minder grote kans op het verkrijgen van een schadevergoeding. Voor heel Nederland leidt iets meer dan de helft van de bemiddelingen van het Instituut Asbestslachtoffers (IAS) tot een schadevergoeding voor het asbestslachtoffer. In de bouwnijverheid geldt dat voor ruim een vijfde van de bemiddelingen.

Het IAS heeft onderzocht welke verklaring hiervoor is te geven. De volgende oorzaken kunnen worden aangegeven:

- Meer dan in andere sectoren bestaat het vroegere bedrijf of bestaan de vroegere bedrijven niet meer, waar het asbestslachtoffer is blootgesteld.
- Meer dan in andere sectoren hebben werknemers in de bouw meerdere dienstverbanden en kortere dienstverbanden gehad, waar ze zijn blootgesteld.
- Het gaat in de bouw om veelal kleinere bedrijven die niet zijn verzekerd, in deze bedrijfstak is doorslaggevend bij het verstrekken van een schadevergoeding of de werkgever verzekerd is.

De volgende aanbevelingen worden gedaan, aan het adres van sociale partners in de bouw en aan het adres van het IAS:

- Creëer een fonds asbestschade bouw waaruit werknemers van niet meer bestaande bedrijven een schadevergoeding kunnen ontvangen.
- Zorg voor een gezamenlijke bemiddelingsaanpak indien meerdere kleinere werkgevers aansprakelijk worden gesteld.
- Bied hulp bij het uitzoeken of de werkgever verzekerd is.
- Geef een gezamenlijke folder van sociale partners uit, waarin de bemiddeling met het IAS wordt aanbevolen.

1. Achtergrond

- *Het Instituut Asbestslachtoffers*

In 1998 hebben de landelijke sociale partners, het Verbond van Verzekeraars, het Comité Asbestslachtoffers en de Rijksoverheid het Convenant Instituut Asbestslachtoffers ondertekend. Met het convenant beogen partijen de juridische lijdensweg van asbestslachtoffers te bekorten. Asbestslachtoffers kunnen bij het Instituut Asbestslachtoffers (IAS) aankloppen voor een tegemoetkoming van de overheid en voor bemiddeling met de (ex-)werkgever over een schadevergoeding. Het IAS is verantwoordelijk voor regelingen voor maligne mesothelioom (longvlies- en buikvlieskanker) en voor asbestose (longfibrose als gevolg van asbest).

Alle asbestslachtoffers voor wie de diagnose kan worden bevestigd ontvangen de tegemoetkoming van de overheid van € 21.269,-. De (ex-)werkgever van het asbestslachtoffer is gehouden de schadevergoeding te betalen als hij voor de gezondheidsschade van zijn (ex-)werknemer aansprakelijk is. Het normbedrag voor de schadevergoeding bedraagt 66.603,-. Als het slachtoffer een schadevergoeding ontvangt dient hij of zij de ontvangen tegemoetkoming weer terug te storten naar de overheid. Een belangrijk aspect in het werk van het IAS vormt de snelheid. Het streven is om ervoor te zorgen dat het asbestslachtoffer bij leven de tegemoetkoming van de overheid ontvangt en zo mogelijk ook de volledige schadevergoeding van de (ex-)werkgever. Een kwart van de slachtoffers met de ziekte mesothelioom overlijdt binnen drie maanden na diagnose en bijna tweederde binnen een jaar.

Het IAS voert verschillende taken uit:

- bevestigen via medische panels van de diagnose
- in kaart brengen van de historische asbestblootstelling van het slachtoffer
- advies aan de Sociale Verzekeringsbank over de tegemoetkoming van de overheid
- zoeken naar (rechtsopvolgers van) werkgevers waar de asbestblootstelling heeft plaatsgevonden
- bemiddelen tussen het asbestslachtoffer en de werkgever of diens verzekeraar over een schadevergoeding.

Sinds de openstelling in 2000 tot en met 2019 heeft het IAS 10.271 aanvragen in behandeling genomen. Aan 7308 asbestslachtoffers is een tegemoetkoming betaald en 3.015 asbestslachtoffers hebben een volledige schadevergoeding ontvangen.

Ondanks dat het asbestverbod 25 jaar geleden van kracht is geworden is een afname van de stroom asbestslachtoffers nog niet in zicht. Dit heeft te maken met de extreem lange latentietijd van de ziekte. De latentietijd is de periode tussen het eerste asbestcontact en de diagnose mesothelioom. Deze bedraagt in Nederland inmiddels vijftig jaar.

Jaarlijks melden zich zeker 500 slachtoffers bij het IAS. Volgens een recente prognose zijn er de komende vijftien jaar nog ongeveer achtduizend asbestslachtoffers met maligne mesothelioom te verwachten.

- *Asbestslachtoffers in de bouw*

Zoals bekend is er in de tweede helft van de vorige eeuw zeer veel asbest gebruikt in de bouwnijverheid, onder meer door gebruik van asbestcement op daken en in gebouwen, maar ook in de grond bij buizen voor het waterleiding- en rioleringsnet. Het IAS houdt per periode bij in welke sector asbestslachtoffers zijn blootgesteld. Vanaf de jaren '70 tot de jaren '90 zijn de meeste slachtoffers blootgesteld in de bouwnijverheid.

Het meest voorkomende beroep onder asbestslachtoffers is dat van timmerman. Van alle dienstverbanden waarover slachtoffers verklaren dat ze in het verleden aan asbest zijn blootgesteld, zijn er

bijna 1600 dienstverbanden in het beroep van timmerman. Het daaropvolgende beroep is verwarmingsmonteur, daarvan wordt voor ruim 500 dienstverbanden verklaard dat men in het verleden aan asbest is blootgesteld.¹

- *Minder geslaagde bemiddelingen in de bouwnijverheid*

Het resultaat van de pogingen tot bemiddeling in de bouwnijverheid door het IAS is te zien in tabel 1.

	2015	2016	2017	2018	2019
Bemiddelingen met consensus en fin resultaat	22	24	25	20	28
Bemiddelingen met consensus zonder fin resultaat	36	23	40	34	55
Bemiddelingen zonder consensus	45	58	42	26	79
Totaal	103	105	107	80	162

Tabel 1. Bemiddelingsresultaten bouwnijverheid 2015-2019

Deze tabel kan als volgt worden gelezen. Er waren in 2015 103 asbestslachtoffers afkomstig uit de bouw waarvoor het IAS heeft getracht te bemiddelen met een werkgever. In 22 gevallen is er consensus bereikt over een schadevergoeding (dat heet in het jargon 'financieel resultaat').

In 36 gevallen bestaat er ook consensus, in die zin dat iedereen het er over eens is dat de zaak niet juridisch hard te maken valt (er ontbreekt bijvoorbeeld het bewijs van dienstverband of de blootstelling aan asbest kan niet goed worden aangetoond). Dat heet in het jargon 'consensus zonder financieel resultaat'.

En in 2015 wordt er in 45 gevallen géén consensus bereikt. Vaak is hier sprake van een werkgever die niet reageert of betwist rechtsopvolger van de oorspronkelijke werkgever te zijn. In andere gevallen is er een verschil van mening of de werkgever een schadevergoeding zou dienen te betalen. Als er geen consensus bestaat zal het IAS de bemiddeling beëindigen. Het is aan het slachtoffer of de nabestaande een advocaat in de arm te nemen om juridische stappen te ondernemen. Dat gebeurt heel weinig.

Het slagingspercentage (het percentage dat na bemiddeling leidt tot een financieel resultaat) in de bouw blijft achter bij het gemiddelde in Nederland. Voor heel Nederland leidt iets meer dan de helft van de bemiddelingen tot een financieel resultaat. In de bouwnijverheid geldt dat voor ruim een vijfde van de bemiddelingen. Zie tabel 2.

	2015	2016	2017	2018	2019
Slagingspercentage bouwnijverheid	21%	23%	23%	25%	17%
Slagingspercentage heel Nederland	56%	61%	48%	53%	47%

Tabel 2. Slagingspercentage bemiddelingen bouwnijverheid en heel Nederland 2015-2019

- *Collectieve verantwoordelijkheid sociale partners*

Middels het ondertekenen van het convenant Instituut Asbestslachtoffers hebben sociale partners hun verantwoordelijkheid onderstreept om de juridische lijdensweg van asbestslachtoffers te bekorten. Dat geldt zowel op het landelijke niveau als dat van de bedrijfstak. Toen werd geconstateerd dat de resultaten van de bemiddelingen in de bouwnijverheid achter lopen op de bemiddelingen in de rest van Nederland, nam het IAS contact op met de sociale partners in de sector.

In november 2018 is een eerste notitie van het IAS over de bemiddelingen in de bouwnijverheid besproken in het DB CAO. Het DB CAO is belast met de uitvoering van de cao-afspraken voor de CAO

¹ Zie voor meer informatie www.ias.nl → Kennis → IAS-monitor

Bouw & Infra. De sociale partners gaven te kennen behoefte te hebben aan aanvullend onderzoek naar de knelpunten in de bemiddeling in de sector Bouw & Infra. Het aanbod van het IAS om een dergelijk onderzoek uit te voeren werd in dank aanvaard.

2. Onderzoeksopzet

Dit onderzoek wil een antwoord geven op de vraag welke factoren veroorzaken dat het slagingspercentage voor de bemiddelingen voor asbestslachtoffers achterblijft bij de rest van Nederland.

Als factoren die kunnen bijdragen aan een laag slagingspercentage kunnen worden genoemd:

- *Demografische aspecten.* Zijn asbestslachtoffers in de bouw mogelijk ouder en is het daarom moeilijker bewijzen van blootstelling te overhandigen?
- *Het aantal dienstverbanden van asbestslachtoffers in de bouw.* Als werknemers in de bouw meer en korte dienstverbanden hebben gehad is het moeilijker met één werkgever te bemiddelen over een schadevergoeding, dan wanneer een werknemer zijn hele arbeidzame leven bij één werkgever in dienst is geweest.
- *Bedrijven zijn opgehouden te bestaan.* Als een bedrijf is opgehouden te bestaan kan hier uiteraard niet mee worden bemiddeld over een schadevergoeding. Mogelijk zijn in de bouwnijverheid meer bedrijven opgeheven dan in andere sectoren van Nederland.
- *Bedrijven zijn niet verzekerd.* Wanneer een bedrijf een verzekering heeft afgesloten hoeft het bedrijf de schadevergoeding niet zelf te bekostigen en vindt de bemiddeling plaats met een organisatie die hiermee ervaring heeft.
- *Het aantonen van de blootstelling.* Afhankelijk van de organisatie van het werk en de wijze waarop dit is vastgelegd kan de blootstelling aan asbest makkelijker of moeilijker worden vastgesteld. Wanneer men zelf met asbest heeft gewerkt, door te boren, te zagen of te schuren, is het relatief eenvoudiger om de blootstelling aan te tonen. Wanneer men in de nabijheid verkeerde van werknemers die met asbest werkten maar dat niet zelf deed, is het lastiger om aan tonen dat men indirect was blootgesteld.
- *Onbekendheid met het IAS.* Voor kleine bedrijven die niet verzekerd zijn kan de onbekendheid met het IAS een rol spelen, om in te gaan op het bemiddelingsverzoek.

Er heeft eerst een kwantitatief onderzoek plaatsgevonden in de database van het IAS. Hierbij is een vergelijking gemaakt van gegevens van alle asbestslachtoffers, die zijn een aanvraag hebben ingediend bij het IAS en werkzaam zijn geweest in de industrie of in de bouw. Onderzocht is of er verschillen zijn tussen deze populaties.

Tevens heeft een kwantitatieve vergelijking plaatsgevonden van 212 bemiddelingen in de bouw en in de industrie. Hier is gekeken of er verschillen zijn tussen beide sectoren wat betreft de argumenten die in de bemiddeling een rol spelen.

Daarna heeft een kwalitatief onderzoek naar dertig afgeronde dossiers die binnen de bouwnijverheid hebben plaatsgevonden. Van deze dertig dossiers hebben 15 dossiers wel en 15 dossiers niet tot een schadevergoeding geleid. Onderzocht is of er factoren zijn die ertoe hebben geleid dat de dossiers wel of niet tot een schadevergoeding hebben geleid.

3. Onderzoeksresultaten

- *Kwantitatieve vergelijking leeftijd, aantal werkgevers en lengte dienstverband*

In het kwantitatieve onderzoek zijn de gegevens vergeleken tussen asbestslachtoffers die werkzaam waren in de bouw en in de industrie. In totaal zijn gegevens van 4.358 asbestslachtoffers vergeleken,

hiervan kwamen er 2.092 uit de bouwnijverheid en 2.266 uit de industrie. Een samenvatting van de resultaten geeft tabel 3.

	Bouwnijverheid	Industrie
Gemiddelde leeftijd bij aanmelding IAS	69,9 jaar	72,8 jaar
Gemiddeld aantal werkgevers	2,2	1,7%
Gemiddelde lengte dienstverband	18,9 jaar	19,2 jaar
Aantal niet meer bestaande werkgevers	656	433

Tabel 3. Kwantitatieve vergelijking asbestslachtoffers bouwnijverheid en industrie

Het blijkt dat asbestslachtoffers die gewerkt hebben in de bouw in het algemeen iets jonger zijn op het moment dat ze ziek worden, dan degenen die gewerkt hebben in de industrie. De gemiddelde leeftijd van asbestslachtoffers uit de bouw is 69,9 jaar, voor slachtoffers uit de industrie bedraagt de gemiddelde leeftijd 72,8 jaar. Asbestslachtoffers afkomstig uit de bouw hebben gemiddeld iets méér verschillende werkgevers gehad dan slachtoffers die werkzaam waren in de industrie. Tevens blijkt dat de lengte van het dienstverband in de bouw korter was dan voor de asbestslachtoffers in de industrie. Een belangrijk verschil is verder dat bij bemiddelingen in de bouw het vaker voorkomt dat een werkgever niet meer bestaat, dan bij bemiddelingen in de industrie. De kans dat een werkgever niet meer bestaat is voor een asbestslachtoffer in de bouwnijverheid meer dan de helft keer zo groot dan voor een asbestslachtoffer uit de industrie.

In bijlage 2 is een tabel opgenomen waarin overige resultaten voor categorieën worden weergegeven.

- *Kwantitatieve vergelijking van argumenten in de bemiddeling*

Er heeft een kwantitatieve vergelijking plaatsgevonden tussen bemiddelingen van de bouw en van de industrie. Bij 212 bemiddelingen in de bouw en industrie is geïnventariseerd welke argumenten worden gebruikt in de bemiddeling om niet akkoord te gaan met het betalen van een schadevergoeding aan asbestslachtoffers. Uit deze vergelijking komen geen significante verschillen naar voren tussen gebruikte argumenten in de bouw en de industrie. Wel is het zo dat er in de bouw iets vaker sprake van is dat de werkgever betwist dat het slachtoffer een dienstverband heeft en dat in de bouw vaker de werkgever geen prijs stelt op de bemiddeling. Maar significant zijn deze verschillen niet. Deze bevindingen zijn weergegeven in een tabel in bijlage 2.

- *Kwalitatieve vergelijking van geslaagde en niet geslaagde bemiddelingen in de bouw*

Om verder inzicht in mogelijke knelpunten te krijgen, zijn 30 dossiers van de bouw nader bekeken. Het gaat om 15 dossiers die tot schadevergoeding voor het slachtoffer hebben geleid en 15 dossiers die geen financieel resultaat hebben gehad. Hierbij is een willekeurige selectie van bemiddelingen sinds 2007 gemaakt met een verdeling over verschillende jaren van aanmelding bij het IAS. De dossiers zijn vergeleken op een aantal kenmerken (zie Tabel 4).

Omdat het aantal vergeleken dossiers te klein is kunnen geen harde uitspraken worden gedaan over de kwantitatieve verschillen tussen deze twee groepen. Wel vallen enkele zaken op:

- bij 14 van de 15 dossiers met financieel resultaat heeft een verzekeraar uitgekeerd;
- bij 2 van de 15 dossiers met financieel resultaat was sprake van inhoudelijke discussie (verjaaring, asbestblootstelling, ontbreken van een personeelsadministratie);
- het aandeel grote werkgevers is bij de dossiers met financieel resultaat groter dan bij de dossiers zonder financieel resultaat (6 tegenover 1);
- bij 2 van de 15 dossiers zonder resultaat was sprake van een inhoudelijk verweer over de asbestblootstelling;

- bij 2 van de 15 dossiers zonder resultaat was sprake van een werkgever die niet mee wilde werken aan de bemiddeling;
- bij 11 van de 15 dossiers zonder resultaat bestond de werkgever niet meer, was er geen reactie op het bemiddelingsverzoek of betwistte de aangesproken werkgever de rechtsopvolger te zijn, waardoor bemiddeling niet meer mogelijk was.

	Geslaagde bemiddelingen	Niet geslaagde bemiddelingen
Bedrijfskenmerken		
<ul style="list-style-type: none"> • klein- midden of grootbedrijf • verzekeraar ja/nee 	Klein 1, groot 6, onduidelijk 8 Ja 14, nee 1	Klein 10, groot 1, onduidelijk 4 Ja 3, onbekend 12
Blootstelling langdurig en intensief		
<ul style="list-style-type: none"> • incidenteel > 6 maanden • intensief > 6 maanden • weet niet 	3 11 1	5 10
Is de blootstelling duidelijk gesteld?		
<ul style="list-style-type: none"> • ja • nee 	12 3	12 3
Wanneer vond blootstelling plaats?		
<ul style="list-style-type: none"> • in de jaren 60 • in de jaren 70 • in de jaren 80 • in de jaren 90 	11 14 7 6	8 13 10 2
Zijn er getuigen?		
<ul style="list-style-type: none"> • Ja • Nee 	12 3	8 7
Asbestslachtoffer		
<ul style="list-style-type: none"> • Gemiddelde leeftijd • Vroegtijdig overleden • Is er complex boven-normatieve schade • Gemiddelde duur dienstverband bij deze werkgever • Aantal werkgevers gedurende loopbaan 	71,6 jaar Ja 6, nee 9 Ja 1, nee 14 24 jaar 7	69,7 jaar Ja 3, nee 12 ? 19 jaar 6
Er vond discussie in de bemiddeling plaats over de volgende onderwerpen		
<ul style="list-style-type: none"> • beroep op verjaring • asbestblootstelling • bewijs dienstverband • niet meest gereede werkgever • personeelsadministratie is weg • bedrijf is overgenomen • wil niet meewerken aan bemiddeling • werkgever bestaat niet meer of reageert niet of ontkent rechtsopvolging 		2 2 11
Verloop bemiddeling		
Gemiddelde duur van bemiddeling	8,5 maanden	5,3 maanden

Tabel 4. Vergelijking 15 geslaagde en 15 niet geslaagde bemiddelingen in de bouwnijverheid

Een verdere beschrijving van hoe het bemiddelingsproces verloopt geeft bijlage 1 met vier case-beschrijvingen van bemiddelingen.

4. Discussie en aanbevelingen

Het blijkt dat het bemiddelingsproces over de schadevergoeding van asbestslachtoffers in de bouw nauwelijks afwijkt van andere sectoren. Dezelfde argumenten worden in verschillende sectoren gebruikt. Weliswaar is de gemiddelde leeftijd van het asbestslachtoffer in de bouw iets jonger dan in de metaal, maar dat zal geen effect hebben op het resultaat van de bemiddelingen.

Belangrijk als verklaring voor het lager aantal geslaagde bemiddelingen zijn vooral de omstandigheden waaronder de bemiddelingen plaatsvinden:

- In vergelijking met andere sectoren bestaan veel bedrijven in de bouw niet meer, bemiddeling is dan niet mogelijk;
- In vergelijking met andere sectoren hebben asbestslachtoffers uit de bouw méér verschillende werkgevers en kortere dienstverbanden gehad;
- Veel bedrijven behoren tot het mkb en zijn niet verzekerd. Het blijkt dat bedrijven met een verzekeraar sneller tot schadevergoeding overgaan dan bedrijven zonder verzekeraar.

Het is belangrijk om de omstandigheden en randvoorwaarden voor bemiddeling in de bedrijfstak zodanig aan passen dat dit leidt tot positief bemiddelingsresultaat.

De volgende aanbevelingen worden gedaan. Enkele aanbevelingen zijn aan het adres van sociale partners, andere aanbevelingen aan het adres van het IAS.

- *Creëer een fonds asbestschade bouw waaruit werknemers van niet meer bestaande bedrijven een schadevergoeding kunnen ontvangen (sociale partners)*

Het Nederlandse stelsel voor de verkorting van de juridische lijdensweg van asbestslachtoffers gaat uit van de civiele aansprakelijkheid van werkgevers. In die gevallen dat de werkgever niet meer bestaat ontvangt het slachtoffer een tegemoetkoming van de overheid.

In bedrijfstakken met veel asbestslachtoffers en een grote hoeveelheid mkb-bedrijven is er in aanvulling daarop, sprake van een collectieve verantwoordelijkheid van de bedrijfstak jegens de oud-medewerkers. Vanuit deze argumentatie is de vorming van een fonds voor asbestslachtoffers in de bouw-nijverheid te rechtvaardigen.

Tegelijkertijd moet worden voorkomen dat als gevolg van de oprichting van een fonds er een aanzui-gende werking ontstaat, die het hele stelsel voor asbestslachtoffers ondergraaft. In bijlage 2 wordt een opzet uitgewerkt hoe een dergelijk fonds zou kunnen functioneren.

- *Zorg voor een gezamenlijke bemiddelingsaanpak indien meerdere kleinere werkgevers aansprakelijk worden gesteld (IAS)*

In het Nederlands recht geldt de hoofdelijke aansprakelijkheid van de werkgever voor de gehele schade. Dat betekent dat indien er meerdere werkgevers aansprakelijk gesteld worden, elke werkgever voor de hele schade aanspreekbaar is. De hoofdelijke aansprakelijkheid is een belangrijk goed voor asbestslachtoffers, omdat hiermee voorkomen wordt dat met alle aansprakelijk gestelde werkgevers dient te worden bemiddeld.

Indien er in een dossier twee of meer bestaande kleine werkgevers uit de bouw aansprakelijk gesteld worden, kan het IAS voorstellen om een gezamenlijke belangenbehartiger aan te stellen. Deze kan namens de twee kleine werkgevers bemiddelen met het IAS over de gehele schade. Hiermee krijgt de hoofdelijke aansprakelijkheid een andere invulling met behoud van het uitzicht op betaling van de gehele schadevergoeding voor het asbestslachtoffer én worden kleine bedrijven ondersteund in de bemiddeling.

- *Bied hulp bij uitzoeken of de werkgever verzekerd is (IAS)*

Het blijkt dat succesvolle bemiddelingen voor asbestslachtoffers in de bouw veelal met verzekeraars worden afgerond. In heel Nederland heeft naar schatting 90% van de werkgevers een aansprakelijkheidsverzekering voor letselschade en beroepsziekten². Niet elke werkgever in de bouw is er echter van op de hoogte dat men beschikt over een aansprakelijkheidsverzekering. Bij kleine bedrijven kent men vaak de verzekeringsdetails niet omdat men gebruik maakt van een assuratiekantoor dat de

² Ewijk, M. van, M. Engelen, C. van der Werf (2001). Werkgeversaansprakelijkheid bij beroepsziekten. Den Haag, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

verzekeringszaken regelt. Het kan dus van belang zijn voor het bemiddelingsresultaat dat het IAS de werkgever helpt om uit te zoeken of er een dekkende polis is.

- *Geef een gezamenlijke folder van sociale partners uit, waarin de bemiddeling met het IAS wordt aanbevolen (sociale partners)*

Door het mkb-karakter van de bouw zijn veel kleine bedrijven onbekend met het stelsel dat sociale partners hebben vormgegeven ten behoeve van verkorting de juridische lijdensweg van asbestslachtoffers. Het helpt als sociale partners in de bouw het belang hiervan aangeven in de vorm van een folder. Deze wordt dan tegelijkertijd met het bemiddelingsverzoek aan de werkgevers gestuurd.

Bijlage 1. Enkele voorbeelden van geslaagde en niet-geslaagde bemiddelingen in de bouw

A. Bouwbedrijf failliet, bemiddeling geslaagd dankzij verzekering (6665)

Meneer A is geboren in 1946. In 2014 meldt hij zich bij het IAS met de ziekte mesothelioom. Van 1963 tot 2006 werkte A als timmerman en voorman voor een bouwbedrijf. Hij werkte vooral in de woningbouw en kwam daarbij regelmatig in contact met asbesthoudende materialen. Samen met zijn collega voorzag hij ketelruimtes van witte vlakke asbestplaten. In de platen werden gaten geboord en gemonteerd. Verder sloopte A regelmatig schoorstenen met asbesthoudende roetkanalen en was hij aanwezig bij de montage van asbesthoudende golfplaten als dakbedekking. Bij al deze werkzaamheden kwam asbest vrij. Er was geen sprake van ventilatie of afzuiging in de werkvertrekken en A beschikte niet over persoonlijke beschermingsmiddelen. A verklaart dat hij regelmatig op zowel directe als indirecte wijze aan asbest is blootgesteld. Medio/eind jaren 80 ging A uit eigen beweging maskers gebruiken. Vanaf begin/medio jaren 90 kwam zijn werkgever met voorlichting over de gevaren van asbesthoudende materialen. Pas vanaf eind jaren 90 kwamen er veiligheidsmaatregelen om asbestblootstelling te voorkomen. In 2006 eindigde zijn dienstverband en stopte A met werken.

In april 2014 start het IAS met het onderzoek naar de werkgever. Eerst bij de Kamer van Koophandel. Daar wordt geconstateerd dat het bouwbedrijf failliet is. Via de curator vindt het IAS een verzekeringspolis die mogelijk dekking biedt. Helaas blijkt deze dekking niet van kracht waardoor het dossier in eerste instantie gesloten wordt en A alleen de tegemoetkoming van de overheid ontvangt. Door informatie die later beschikbaar komt, wordt alsnog een andere verzekeringspolis gevonden die wel dekking biedt. Helaas komt dit te laat voor A. Hij overlijdt in augustus 2015. Zijn echtgenote ontvangt in april 2016 het bedrag van de schadevergoeding.

B. Bemiddeling slaagt ondanks beroep op verjaring (9191)

De heer B is geboren in 1943. Begin 2018 hoort dat hij mesothelioom heeft en meldt zich aan bij het IAS. B heeft van 1959 tot en met 2005 bij zeven verschillende werkgevers gewerkt, bij drie daarvan als timmerman. Daarnaast was hij grondwerker, productiechef bij een bedrijf gespecialiseerd in raamdecoratie, verkoper in een hobbyzaak en verkoper in een tuinhoutbedrijf. Bij dat laatste bedrijf ontwierp, bouwde en plaatste hij schuurtjes en tuinhuisjes. Zijn langste dienstverband was van 1973 tot 1987 bij een timmerbedrijf dat met name op boerderijen werkt. Dit was de werkgever waar B zich herinnert dagelijks intensief met asbest in aanraking te zijn geweest, zonder beschermingsmiddelen, en zonder dat zijn werkgever op de risico's heeft gewezen. B zorgde voor plaatsing van Eternit golfplaten tegen schuren en op daken. Hij sleep deze platen op maat. Dit werk deed hij dagelijks. De werkgever bestaat nog steeds en werkt mee aan de bemiddeling. Er is een verzekering die bij aanvaarding van aansprakelijkheid uit kan keren. Aanvankelijk doet de werkgever een beroep op verjaring. De volgende motivatie wordt gegeven: kleine bedrijven waren in de betreffende periode niet op de hoogte van de gevaren van werken met asbest en de werkgever kan zich niet meer verweren omdat er geen administratie meer is over de periode die B daar heeft gewerkt. Het IAS stelt vervolgens voor deze kwestie aan het Deskundigenpanel Verjaring voor te leggen. Argumenten tegen het beroep op verjaring van de werkgever zijn dat deze als professioneel bedrijf wel op de hoogte van de risico's had moeten zijn. En de werknemer toont met een getuigenverklaring zelf aan dat hij bij deze werkgever aan asbest is blootgesteld. Voordat de zaak aan het Deskundigenpanel voorgelegd kan worden, concludeert de werkgever zelf dat het beroep op verjaring onhoudbaar is en aanvaardt deze alsnog aansprakelijkheid. Helaas te laat voor B, die al is overleden. Zijn nabestaanden ontvangen de schadevergoeding, een jaar nadat B zich bij het IAS heeft aangemeld.

C. Bemiddeling niet geslaagd vanwege discussie over asbestblootstelling (8483)

De heer C (geboren 1949) meldt zich in het najaar van 2016 bij het IAS met de diagnose mesotheliom. C heeft tot 1991 als schilder bij twee schildersbedrijven gewerkt, respectievelijk van 1965 tot 1971 bij het eerste bedrijf en van 1971 tot 1991 bij het tweede. Daarna is hij tot 2014 huismeester geweest in een flat dat uit vier appartementsblokken bestond. C verklaart bij alle werkgevers aan asbest te zijn blootgesteld. Bij onderzoek via onder andere de Kamer van Koophandel constateert het IAS dat de eerste werkgever is opgeheven. Van de tweede werkgever wordt een rechtsopvolger gevonden die nog wel bestaat. Voor zijn laatste baan als huismeester wordt geen werkgever gevonden. De bemiddeling met het tweede schildersbedrijf waar C 20 jaar heeft gewerkt, wordt opgestart. C omschrijft nauwkeurig hoe hij bij dit bedrijf aan asbest is blootgesteld. Zijn dagelijks werk bestond uit schilderwerkzaamheden in de defensiegebouwen van de Rijksgebouwendienst. Deze gebouwen zaten vol met asbestpijpen, asbesthoudende deuren, plafonds en asbesthoudende vloerbedekking. C schuurde en schilderde regelmatig asbestbuizen in stookkelders. Daarbij kwam asbest vrij. Ook schuurde en schilderde hij brandwerende asbestdeuren. Daarnaast werkte hij regelmatig in ruimten waar timmerlieden en isoleerders bezig waren met zagen, timmeren en isoleren. Daarbij werd gebruikt gemaakt van asbesthoudende eternietplaten en isolatiematerialen. Er was geen sprake van ventilatie of afzuiging. C beschikte niet over persoonlijke beschermingsmiddelen en is nooit door zijn werkgever op de asbestrisico's gewezen. C verklaart gemiddeld wekelijks op zowel directe als indirecte wijze tijdens zijn werk aan asbest te zijn blootgesteld.

Twee oud-collega's bevestigen de asbestblootstelling van C. Er is een verzekering die mogelijk dekking biedt. De verzekeraar heeft contact met de oud-directeur die ten tijde van het dienstverband van C de leiding had. Deze verklaart dat hem niet bijstaat dat men tijdens het schilderen aan asbest zou zijn blootgesteld. De oud-directeur kwam zelf ook op het werk, daar is hem niet van asbestblootstelling gebleken. Door opdrachtgevers is hij nooit geïnformeerd over de mogelijke aanwezigheid van asbest. Als dat wel het geval geweest zou zijn, dan was men naar zijn mening niet zonder bescherming aan de slag gegaan. De verklaringen van de getuigen zijn volgens de verzekeraar niet specifiek genoeg. Aanwezige loodgieters en timmerlieden zouden de oorzaak zijn van de asbestblootstelling. Concrete informatie over tijd en plaats van de veronderstelde blootstelling ontbreekt in hun verklaringen. Het dossier wordt vervolgens gesloten en aan de Sociale Verzekeringsbank overgedragen die een afweging zal maken of de schadevergoeding via een juridische procedure alsnog verhaald kan worden.

Al met al heeft deze bemiddeling twee jaar geduurd. Een zorgvuldige onderbouwing van het slachtoffer en getuigen die C's verhaal bevestigen, konden de werkgever niet overtuigen om aansprakelijkheid te aanvaarden.

D. Bemiddeling niet geslaagd ondanks blootstelling bij vijf werkgevers (9039)

De heer D. (geboren 1951) meldt zich in het najaar van 2017 bij het IAS met de diagnose mesotheliom. D is zijn leven lang timmerman geweest. Hij heeft circa twintig verschillende dienstverbanden gehad en beschikt via werkgeversverklaringen over een overzicht van de exacte periodes. Het is voor D te lang geleden om daarbij steeds volledig de onderscheiden timmerprojecten en de concrete asbestblootstelling per werkgever te reproduceren. Hij maakt in ieder geval een onderscheid tussen werkgevers waar hij in de nieuwbouw heeft gewerkt en, voor zover hij weet, niet tot nauwelijks met asbest in aanraking kwam, en werkgevers waar hij ook of met name in de renovatie en het onderhoud (inclusief sloopwerkzaamheden) heeft gewerkt en waar hij wel met asbest in aanraking is geweest. Deze vijf werkgevers stelt hij aansprakelijk.

D meldt ook dat hij in de jaren negentig een keer heeft geweigerd om eterniet platen zelf te verwijderen, hij vermoedt dat hij om deze reden later is ontslagen. Van de vijf aansprakelijk gestelde werkgevers aanvaardt geen enkele de aansprakelijkheid. Hierna volgt een toelichting op de vijf afzonderlijke bemiddelingen.

- *Werkgever 1.* D heeft hier in de jaren 80 vier jaar als timmerman gewerkt. In de oude gebouwen waar hij werkte was alom asbest verwerkt, onder andere in de vlakke cementplaten (voor onder andere spouw- en kozijnbekleding) en in leidingen, buizen, schoorstenen, imitatiemarmer in vensterbanken en vinyltegels. D heeft de rechtsopvolger van zijn werkgever aansprakelijk gesteld. Deze wijst de vordering af omdat D geen bewijs van de blootstelling kan leveren. Er zijn geen oud-collega's die de gestelde asbestblootstelling nader kunnen bevestigen.

- *Werkgever 2.* Van 1976 tot 1977 en van 1995 tot 1996 werkte D bij werkgever 2. Zijn werkzaamheden kwamen ongeveer overeen met de omschrijving bij werkgever 1. D kan zich bijvoorbeeld herinneren dat hij bij een renovatieproject een koker met een staande asbestpijp erin moest verwijderen (standleiding). Daarbij kwam asbeststof vrij. Er was geen sprake van ventilatie of afzuiging in de werkvertrekken. D had geen beschermingsmiddelen en is door de werkgever niet op asbest-risico's geattendeerd. Werkgever 2 reageert ten onrechte aansprakelijk te zijn gesteld en stelt daarom geen prijs op bemiddeling door het IAS. Verder contact hierover wordt niet gewenst.

- *Werkgever 3.* D is bij werkgever 3 drie keer in dienst geweest, eind jaren 70 gedurende drie jaar, enkele maanden midden jaren 80, en 14 jaar vanaf eind jaren 90. D deed hier allerlei timmerwerk in nieuwbouw, sloop, renovatie en restauratie. Hij herinnert zich onder andere een langdurig project van renovatie van oude woningen waarbij onder andere zonder bescherming vinylzeil is verwijderd. De rechtsopvolger van de werkgever heeft een verzekering. In reactie op de aansprakelijkstelling reageert de verzekeraar dat D in zijn verklaring stelt dat hij zich geen concrete asbestblootstelling kan herinneren. Verder zijn er geen getuigenverklaringen aangeleverd waaruit de asbestblootstelling blijkt. De verzekeraar meldt dat, bij het ontbreken van getuigen, de enkele verklaring van D onvoldoende is om aan te tonen dat er sprake is van schade in de uitoefening van de werkzaamheden en wijst de vordering af.

- *Werkgever 4.* D is vanaf 1989 bij werkgever 4 drie jaar als timmerman in nieuwbouw- en renovatieprojecten werkzaam geweest. Hij moest onder andere oude vloeren en keukens slopen en nieuwe plaatsen. Hij heeft daarbij diverse asbesthoudende materialen moeten verwijderen, zoals vinyl en/of linoleum vloeren, waarbij asbest vrij kwam. In reactie op het door het IAS gezonden bemiddelingsverzoek laat deze werkgever weten de gestelde asbestblootstelling te ontkennen, dat er geen verzekering is die dekking biedt voor deze claim, en dat het een kort dienstverband betrof. D heeft geen getuigen die de asbestblootstelling bevestigen.

- *Werkgever 5.* Van 1992 tot 1993 werkte D als timmerman voor werkgever 5 in nieuwbouw- en renovatieprojecten. Inmiddels was D op de hoogte van de risico's van asbest en gaf hij de werkgever aan dat eternietplaten via het veiligheidsprotocol verwijderd dienen te worden. De werkgever vond dit echter te duur en gaf D opdracht om toch de asbestplaten zelf te verwijderen. D weigerde dit en wordt niet veel later ontslagen wegens werkweigering. D wijt dit ontslag aan zijn weigering om de eternietplaten te verwijderen. Er zijn geen getuigen die zijn verklaring bevestigen. De advocaat van het door D aansprakelijk gestelde bedrijf betwist dat dit bedrijf hetzelfde is als waar hij werkzaam was. Verder wordt de aansprakelijkheid betwist en wordt er geen medewerking aan bemiddeling verleend.

Bijlage 2. Tabellen

Kwantitatieve vergelijking asbestslachtoffers

	Bouwnijverheid	Industrie
Leeftijd categorieën		
0 - 49 jaar	0,9%	0,6%
50 – 59 jaar	8,5%	4,6%
60 – 69 jaar	35,4%	27,2%
70 – 79 jaar	41,8%	46,1%
80 - 80 jaar	13,1%	20,7%
≥ 90 jaar	0,3%	0,7%
Aantal werkgevers		
1 – 3	83,7%	93,0%
4 – 6	12,9%	6,2%
7 – 9	2,3%	0,6%
10 – 12	0,7%	0,2%
>12	0,2%	0%
Lengte dienstverband		
0 - 5 jaar	25,6%	26,4%
6 – 10 jaar	13,2%	13,3%
11 – 15 jaar	11,8%	9,8%
16 – 20 jaar	9,3%	7,2%
21 – 25 jaar	6,5%	6,4%
26 – 30 jaar	6,7%	6,6%
31 – 35 jaar	6,4%	9,2%
36 – 40 jaar	7,4%	10,3%
>40 jaar	13,1%	10,7%

B1. Leeftijd, aantal dienstverbanden en lengte dienstverband voor asbestslachtoffers bouwnijverheid en industrie (N=4.358)

Kwantitatieve vergelijking argumenten in de bemiddeling

	Bouw (N)	Industrie (N)
Werkgever doet een beroep op de absolute verjaringstermijn van 30 jaar	28% (20)	46% (24)
Werkgever betwist rechtsopvolger te zijn	9% (6)	9% (5)
Werkgever betwist dat slachtoffer een dienstverband had	20% (14)	7% (4)
Werkgever betwist dat er relevante asbestblootstelling heeft plaatsgevonden	37% (26)	53% (28)
Werkgever betwist schending van de zorgplicht	13% (9)	13% (7)
Werkgever stelt geen prijs op bemiddeling	33%(23)	21% (11)

B2. Gebruikte argumenten om niet tot een bemiddelingsresultaat te komen voor bouwnijverheid en industrie

Bijlage 3. Opzet Fonds asbestschade bouw

Met het Fonds asbestschade bouw geeft de bedrijfstak uitdrukking aan zijn verantwoordelijkheid jegens asbestslachtoffers die werkzaam waren in de bedrijfstak en waarvan de werkgever(s) niet meer bestaat (bestaan).

Een beroep op het Fonds asbestschade bouw kan volgens de volgende procedure plaatsvinden:

1. Het IAS ontvangt een aanvraag van een asbestslachtoffer. Onderdeel van de procedure is het opstellen van een arbeidshistorisch overzicht van de blootstelling aan asbest (ahoba). Op basis hiervan wordt nagegaan of het slachtoffer is blootgesteld tijdens het werk en zo ja, bij welke werkgever(s). Het IAS bepaalt vervolgens welke werkgever de meest gerede werkgever is.
2. Het IAS bepaalt onder meer via de Kamer van Koophandel of deze meest gerede werkgever nog steeds bestaat, dan wel of er rechtsopvolgers zijn. Het kan zijn dat de werkgever niet meer bestaat, maar dat er nog wel sprake is van een dekkende polis. Mocht het zo zijn dat de werkgever niet meer bestaat én er evenmin een dekkende verzekeringspolis is, klopt het IAS aan bij de werkgever die vervolgens als meest gerede werkgever is aan te merken.
3. Als er in een dossier geen enkele werkgever meer blijkt te bestaan waar asbestblootstelling heeft plaatsgevonden, bekijkt het IAS of het asbestslachtoffer in aanmerking komt voor een uitkering namens het Fonds asbestschade bouw. Dat is het geval als:
 - Minimaal een van de niet meer bestaande bedrijven heeft deel uitgemaakt van de sector bouw & infra;
 - Het asbestslachtoffer beschikt over een bewijs dienstverband bij dit bedrijf;
 - Het asbestslachtoffer had tijdens zijn werkzaamheden bij dit bedrijf een asbestberoep;
 - Het asbestslachtoffer heeft de asbestblootstelling bij dit bedrijf duidelijk gesteld.
4. Het IAS geeft aan het Fonds asbestschade bouw door dat de schadevergoeding kan worden overgemaakt op het bankrekeningnummer van het slachtoffer.

De oprichting van een Fonds asbestschade bouw heeft het grote voordeel dat er een voorziening in het leven wordt geroepen voor asbestslachtoffers die worden geconfronteerd met het feit dat veel bedrijven in de bedrijfstak in de loop der tijd zijn opgehouden te bestaan. Deze voorziening tast echter niet het stelsel aan, dat door sociale partners en de overheid zorgvuldig is opgesteld. Een uitkering van het fonds vindt alleen plaats als in een dossier geen enkel bedrijf waar het slachtoffer is blootgesteld, meer bestaat. Hierdoor kan er van het fonds geen aanzuigende werking uitgaan.

Een prognose van het aantal asbestslachtoffers uit de bedrijfstak dat aan deze voorwaarden voldoet is minimaal 9 en maximaal 22, met een gemiddelde van 15 per jaar³. De kosten voor het fonds in het geval 15 asbestslachtoffers in aanmerking komen, bedragen ca € 1.000.000,- per jaar. In dat geval wordt vanuit het fonds de gehele schadevergoeding à € 66.603,- betaald, inclusief de tegemoetkoming à € 21.269,- die eerder door de SVB is uitgekeerd aan het slachtoffer. De bedragen voor de schadevergoeding worden jaarlijks geïndexeerd.

³ Verondersteld wordt dat 2/5 van het aantal dossiers met consensus zonder resultaat (zie p 4) te wijten is aan het feit dat er geen werkgever meer bestaat.